

УДК 343.9:[343.37+343.55](477)“193”

Ярмиш Олександр Назарович,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
заслужений юрист України,
провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-4811-4520

Греченко Володимир Анатолійович,

доктор історичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
факультету № 6 ХНУВС, м. Харків, Україна
ORCID ID 0000-0002-6046-0178

ЗЛОЧИННІСТЬ У МІЛІЦІЇ УРСР У СЕРЕДИНІ 1930-х РОКІВ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ

Автори вперше в історико-правовій науці проаналізували основні аспекти злочинності у міліції в середині 1930-х рр. – раніше це питання не досліджувалося. У статті зазначено, що кількість злочинів, скоюване у цей період працівниками міліції, була досить значною. Наголошено, що злочинність у міліції була викликана комплексом причин, серед яких політичні, соціально-економічні, культурно-освітні та психологічні. Зауважено, що види злочинів у міліції були різнохарактерні, але переважали корисливі (присвоєння, розтрата, хабарництво з вимаганням, корисливі підробки, знищення справ).

Ключові слова: Україна, 1935–1936 роки, НКВС, міліція, злочинність.

Історія навіть найрозвиненіших у правовому аспекті держав світу показує, що протидія злочинам, що вчиняються безпосередньо працівниками поліції, є актуальною та гострою проблемою, яка потребує постійної уваги та вирішення. Не є винятком у цьому випадку і сучасна Україна. Дані МВС республіки свідчать, що Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції викриває за рік близько 700 випадків кримінальних правопорушень, у тому числі й злочинів серед поліцейських [1]. Ця проблема на разі не лише сучасна, вона мала місце також в інші історичні періоди, зокрема, у середині 1930-х років, і досвід того періоду є достатньо пізнавальним та повчальним.

Деякі теоретичні аспекти цієї проблеми розроблялися в колективній монографії вчених Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України “Правова ідеологія і право України на етапі становлення тоталітарного режиму (1929–1941)” (2001 р.) [2] та в дисертації Д.Ю. Солов’я “Еволюція законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) (1919–1959 рр.)” (2017 р.) [3]. Організація та діяльність міліції протягом усього періоду 1930-х років, у тому числі і деякі аспекти службових правовідносин, досліджуються у монографії В.А. Греченка і О.М. Бандурки “Міліція в Україні в період посилення тоталітарного

режиму (1931–1941 рр.)” (2020 р.), проте стан злочинності у міліції у середині 1930-х років у ній лише згадується [4]. Особливості правового регулювання діяльності міліції у 1935–1936 рр. висвітлюються також у статтях В.А. Греченка і О.М. Бандурки [5], а також О.Н. Ярмиша та В.А. Греченка [6,7], але саме злочинності в міліції у вказаний період там приділяється незначна увага. Отже, ця проблема є фактично недослідженою у історико-правовій літературі.

Автори поставили за мету вивчити основні аспекти злочинності у міліції УСРР у середині 1930-х рр., проаналізувати види цих злочинів, їх причини, динаміку, категорії працівників міліції, які вчиняли ці злочини.

Уперше з такою повнотою досліджено стан злочинності в міліції УРСР у середині 1930-х років, проаналізовано основні види злочинів, які вчиняли співробітники міліції, судимість за посадами по областях, вплив пияцтва на вчинення злочинів. Уведена в науковий обіг значна кількість архівного матеріалу з фонду 16 Галузевого державного архіву Служби безпеки України. Доповнено матеріали про кримінальну політику радянської держави у вказаний період.

7 березня 1937 р. військовий прокурор прикордонної та внутрішньої охорони УРСР бригадний військовий юрист (це звання тоді відповідає військовому званню “комбриг”) Гомеров надіслав наркомун внутрішніх справ УРСР В.А. Балицькому огляд про судимість особового складу міліції за 1936 р.

У цьому документі вказувалося, що всього по міліції за 1936 р. військовим трибуналом було засуджено 247 осіб. За друге півріччя 1936 р. – 116, а за такий же період 1935 р. – 308, тобто на 92 особи або 62 % менше. За 1935 р. було засуджено 735 осіб. Судимість начальницького складу в 1936 р. знизилася на 65,4 %, рядового – на 68 % [8, арк. 118, 169]. Службових проступків, вирішених у дисциплінарному порядку, було 2677, а у 1935 – 5089, тобто зменшення складо 47,4 %.

За характером накладених дисциплінарних стягнень у 1936 р.: звільнених з РСМ – 68 осіб, заарештованих – 328, інші заходи стягнення – 2281.

Найбільша судимість серед підрозділів НКВС припадала на міліцію – 31 % засуджених від загальної кількості [8, арк. 122].

З усіх осіб, засуджених у 1936 р., рядового складу було 122 особи, тобто 49 %, начальницького складу – 125 або 51 %.

Службове становище засуджених осіб начальницького складу розподілялося так: начальники та помічники начальників РСМ – 14 осіб або 11,2 %, уповноважених – 25 або 20 %, помічників уповноважених – 6 або 4,8 %, дільничних інспекторів – 55 або 44 % – усього 100 осіб із 125. До іншого начскладу (25 осіб) відносилися паспортисти, начальники паспортних столів, командири взводів дивізіонів зовнішньої служби тощо. При загальному зниженні судимості спостерігалася збільшення судимості серед начскладу у другій половині 1936 р. на 14,5 %. Центральною фігурою серед засуджених залишався дільничний інспектор.

Таблиця 1

Судимість за посадами по областях [8, арк. 171]

Область	Начальники і пом. нач. РВМ		Уповнов. і пом. уповноважених		Дільничні інспектори		Нач. і пом. нач. паспорт. столів		Інший нач. склад		Рядові		Всього	
	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935
Київська	–	5	1	8	11	20	–	1	4	7	26	42	42	83
Чернігівська	1	4	1	5	1	13	2	1	2	11	5	27	13	61

© Yarmysh Oleksandr, Hrechenko Volodymyr, 2022

Область	Начальники і пом. нач. РВМ		Уповнов. і пом. уповноважених		Дільничні інспектори		Нач. і пом. нач. паспорт. столів		Інший нач. склад		Рядові		Всього	
	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935
Вінницька	1	6	2	10	1	31	3	4	2	9	14	44	23	104
Одеська	1	6	9	11	9	16	4	4	7	12	20	69	50	118
Харківська	4	3	9	4	16	20	6	4	3	23	19	68	57	122
Дніпропетровська	–	2	4	10	15	18	2	3	4	17	17	52	42	102
Донецька	3	6	5	24	2	27	1	5	1	24	13	59	25	145
Всього	10	32	31	72	55	145	18	22	23	103	115	361	252	735

Найбільший показник судимості в 1935 р. мала Донецька обл., далі – Харківська і Одеська. У 1936 р. перше місце за цим показником зайняла Харківська, потім – Одеська; Київська і Дніпропетровська поділили третє місце. Отже, Харківська та Одеська обл. двічі за 2 роки, що досліджуються, опинилися серед сумнівних “призерів” за судимістю. Звертає на себе увагу те, що показники 1936 р. майже утричі менші, ніж 1935 р.

У огляді військового прокурора це фактично ніяк не пояснюється, але можна висловити деякі припущення. Це може бути пов'язане з тим, що у 1934 р. була проведена реорганізація ОДПУ в НКВС, змінилося його керівництво і повноправним наркомом став Г.Г. Ягода, який почав “закручувати гайки” у своєму відомстві. Про це свідчить його наказ від 26 січня 1935 р. “Про реорганізацію тюремного режиму”, розпорядження про максимальне посилення вимогливості до співробітників [9]. Оце “максимальне посилення вимогливості до співробітників” і стало правовою та організаційною підставою для посилення боротьби зі злочинністю у власних лавах.

Види злочинів у РСМ були різнохарактерні, але переважали корисливі (присвоєння, розтрата, хабарництво з вимаганням, корисливі підробки, знищення справ). Серед уповноважених розшуку та дільничних інспекторів мали місце й інші злочини: побиття при допитах, незаконне застосування зброї, пияцтво і дискредитація, незаконні арешти, вбивства [8, арк. 71–72]. 22 % засуджених були членами монополюно урядуючої компартії.

Таблиця 2

Види злочинів у 1936 р. [8, арк. 73]

Злочини контрреволюційного характеру	Бандитизм	Присвоєння та розтрата	Крадіжки	Хабарництво	Незаконні арешти	Побиття при допитах	Порушення караульної служби	Пияцт. і дискредитація	По Закону від 7.08.1932
5	–	46	4	17	13	37	27	38	–

Як бачимо, відсутні злочини по закону від 7.08.1932 та бандитизм. Закон від 7.08.1932 – це зловісна постанова ЦВК і РНК СРСР “Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперації і зміцнення суспільної (соціалістичної) власності” від 7 серпня 1932 р., яка отримала назву “закону про п'ять колосків” (“закон сім/вісім”). Її положення передбачали, що розкрадання суспільної власності (вантажів на залізничному і водному транспорті, колгоспного й кооперативного майна) каралося розстрілом із конфіскацією всього майна із заміною за обставин,

© Yarmysh Oleksandr, Hrechenko Volodymyr, 2022

що пом'якшують відповідальність, позбавленням волі на строк не менше 10 років. До засуджених за ці злочини амністія не застосовувалася [10]. Зміст цього акта свідчить, що в ньому була відсутня диференціація кримінальної відповідальності за ступенем тяжкості вчиненого злочину. Незалежно від розмірів та способу викраденого майна, яке належало до “соціалістичної власності”, віку особи, на підставі цієї постанови могла застосовуватися вища міра покарання у вигляді розстрілу до будь-якої особи, яка порушувала вимоги цього закону. Це суперечило примітці 2 ст. 21 чинного КК УСРР, згідно з якою заборонялося застосовувати вищу міру покарання до осіб, які не досягли 18 років та вагітних жінок. Така ситуація призвела до масового засудження та розстрілу осіб, які вчинили дрібні крадіжки [3, с. 129].

Щодо кримінальної відповідальності за бандитизм, то у судовій практиці 1933–1935 років вона застосовувалася дуже рідко. Новий поворот у трактуванні бандитизму настав у 1936 р. У державі велася підготовка до прийняття чергової Конституції СРСР, одним із постулатів якої виступало гасло, що “соціалізм у радянській державі переміг остаточно і назавжди”. Виходячи з цього, на думку керівництва держави, в СРСР не повинна була існувати професійна злочинність (як “пережиток колишньої буржуазної епохи”) і таке супутнє їй явище, як бандитизм. Після цього всяка озброєна організована діяльність, особливо пов'язана з руйнуванням залізниць та інших засобів сполучення і зв'язку, стала кваліфікуватися за іншими статтями про державні злочини, зокрема, такими, як “диверсія” і “контрреволюційна організація” [11, с. 12, 13].

Все більш актуальними стають у цей час статті 54¹ – 54¹⁴ КК УСРР 1927 і 1934 рр. (аналог ст. 58 КК РРФСР) – комплекс складу злочинів, що передбачали відповідальність за “контрреволюційну діяльність”, “зраду батьківщини”. Вони були введені у Кримінальний кодекс УСРР 1927 [12], у редакції від 20.07. 1934 – незабаром після Постанови ЦВК СРСР від 8.06.1934 “Про доповнення положення про злочини державні <...> статтями про зраду батьківщини”. Постанова від 20 липня 1934 р. доповнювала КК УСРР чотирма статтями, які формулювали шість нових складів злочинів проти державного ладу. У цьому документі “заходи кримінального покарання” вживалися замість “заходів соціального захисту”. Цією постановою КК доповнювався статтями: 54^{1а} (зрада батьківщини, тобто дії, вчинені громадянами СРСР на шкоду військовій могутності СРСР, його державній незалежності або недоторканності його території, як-от: шпигунство, видача військової або державної таємниці, перехід на бік ворога, втеча або переліт за кордон); 54^{1б} (ті ж злочини, вчинені військовослужбовцями); 54^{1в} (про відповідальність членів родин “зрадників”, які навіть не знали про зраду, що сталася або мала статися); 54^{1г} (про відповідальність за недонесення про зраду, що готується або сталася). За першими двома статтями (1а і 1б) закон передбачав вищу міру покарання – страту з конфіскацією майна, заміна якої (10 років позбавлення волі) допускалася тільки за ст. 1а і лише “за наявності пом'якшуючих обставин” [13]. У радянське кримінальне законодавство вперше вводилося поняття “зрада Батьківщини” і встановлювалися кваліфіковані склади злочину.

Зміни до законодавства про кримінальну відповідальність від 8 червня 1934 р. стали правовим підґрунтям для здійснення органами внутрішніх справ і державної

безпеки масових репресій осіб, які не вчиняли суспільно небезпечних діянь. Так, відповідно до оперативного наказу № 00486 наркома внутрішніх справ СРСР М. Єжова від 15 серпня 1937 р. [14, с. 107], заходи репресії застосовувалися до членів сімей “зрадників батьківщини, членів правотроцькістських шпигунсько-диверсійних організацій, засуджених військовою колегією та військовим трибуналом за першою та другою категоріями, починаючи з 1 серпня 1936 р.” [15, с. 130].

Згідно з постановою ЦВК СРСР від 16 лютого 1930 р. до військових злочинів відносилися злочини проти встановленого порядку несення служби особовим складом воєнізованої охорони та воєнізованої пожежної охорони, осіб стройового та адміністративно-господарського складу міліції, працівників виправно-трудоустанов, а також осіб стройового складу збройного резерву наркомату шляхів сполучення [3, с. 122].

Слід відзначити, що в той час окремі категорії справ контрреволюційного характеру велися не особливими інспекціями, а Особливими відділами або Секретно-політичними відділами (СПВ) органів держбезпеки і після закінчення слідства через прокурорів по спецвідділам областей спрямовувалися для остаточного їх вирішення в спецколегії чи в Особливу нараду НКВС СРСР з висновками прокурорів по спецвідділам. Така ситуація не давала можливості враховувати їх як піднаглядні військовій прокуратурі (ВП) справи. Як написано в уже згадуваному звіті ВП, “маючи факти про значну кількість таких явищ у військових частинах, військова прокуратура ставила питання перед керівництвом НКВС на предмет перевірки, чи не є незначний показник контрреволюційних справ (контрреволюційна пропаганда і висловлювання) результатом притуплення революційної пильності з боку командування та політапарату. Для постановки такого питання у ВП були підстави, тому що вона мала певні факти проявів з боку працівників РСМ антисемітизму та контрреволюційної агітації, на яку було винятково слабке реагування командування і політапарату РСМ. У центрі уваги ВП по контрреволюційним справам була Одеська область, яка дала 80 % засуджених за цим видом злочинів” [8, арк. 74].

У 1936 р. кількість контрреволюційних злочинів, порівняно з 1935 р., збільшилася удвічі, що прокуратурою пояснювалося активізацією контрреволюційних сил після розкриття троцькістських центрів та процесів проти “ворогів народу” [8, арк. 174].

У довідці прокуратури наводилися і відповідні приклади. Колишній міліціонер Одеського ДЗС Туманов, який у 1917–1920 рр. при білих служив у різних інтендантських службах, у 1935–1936 рр. вів “контрреволюційну пропаганду” серед працівників міліції. Був засуджений до 5 років ув’язнення з поразкою в правах після відбуття покарання на 3 роки.

В Одесі міліціонер 4-го загону відомчої міліції Василенко і ст. міліціонер окремого взводу регулювання вуличного руху Одеської міськміліції Лексіков “систематично проводили антирадянську агітацію і пропаганду, спрямовану проти керівництва ВКП(б)”. Були засуджені на 2 роки і 6 місяців позбавлення волі кожен.

Курсант Одеської школи середнього начскладу РСМ НКВС Кутенко систематично проводив серед курсантів школи “контрреволюційну агітацію, вихваляючи Троцького та його поплічників”. Був засуджений до 4 років з поразкою в правах після відбуття покарання на 3 роки.

З цих прикладів не зрозуміло, в чому саме полягала контрреволюційна агітація і пропаганда засуджених (крім курсанта школи міліції). Можливо, прокурор не захотів відтворювати цю “контрреволюційну гидоту”, щоб і його не звинуватили в поширенні подібних поглядів.

Провідне місце серед усіх злочинів, учинених працівниками міліції, займали корисливі злочини. Кількість засуджених за присвоєння та розтрата у 1935 р. склала 96 осіб, а у 1936 р. – 40 [8, арк. 186].

Таблиця 3

Розподіл засуджених за корисливі злочини за посадами [8, арк. 187]

Області	Нач. РВМ	Уповнов. і пом уповн. УРО	Дільничні інспектори	Нач. пасп. столів та їхні помічники	Інший нач. склад	Рядові	Всього
Харківська	–	1	1	1	–	–	3
Київська	–	–	2	–	2	3	7
Донецька	–	1	1	–	–	–	2
Вінницька	–	–	–	1	1	1	3
Дніпропетровська	–	1	8	2	–	2	13
Одеська	–	3	3	–	2	1	9
Чернігівська	–	–	–	–	1	2	3
Всього	–	6	15	4	6	9	40

Найбільше засуджених було у Дніпропетровській обл. У 1936 р. загальна сума розтрат по РСМ склала 49184 руб. 45 коп. і 39 доларів. За хабарі засудили 15 осіб проти 37 у 1935 р. [8, арк. 189]. Звертає на себе увагу велика кількість засуджених серед начальників паспортних столів.

У 1935 р. у 9-му відділенні РСМ м. Дніпропетровська через відсутність належного контролю поширилася незаконна практика стягнення з громадян штрафів за адмінпостановами грошима, замість отримання від порушників квитанцій про внески штрафних сум у банк. Таке становище призвело до зловживань з боку дільничних інспекторів відділення Солдатенка, Снітька, Новікова, Задорожного, Дворнікова, Горба і Більченка, які присвоювали суми, стягнені з громадян. Усі вони були засуджені до різних термінів ув'язнення.

Паспортистка 4-го відділення міліції м. Дніпропетровська Пронік, якій було доручено збір грошей від паспортистів, що отримували гроші за паспорти, а також ведення відомості за паспорти, за червень-липень 1936 р. присвоїла 5008 руб. і, з метою приховування присвоєння, здійснювала підробки в актах щомісячних ревізій паспортного столу. Була засуджена до 5 років ув'язнення.

Дільничний інспектор Чугуївського РВМ Харківської обл. Пивоваров присвоював штрафні суми з підробкою квитанцій про здачу цих сум. Був засуджений до 2 років позбавлення волі.

Зброймайстер Харківського відділу міліції Федоренко украв зі збройної майстерні наган і продав його. Був засуджений до 2 років позбавлення волі.

Дільничний інспектор 5-го відділення РСМ м. Харкова Велендюк ходив із обшуками на території інших відділень і вимагав гроші з тих, кого обшукував, за припинення справ. Був засуджений до 5 років позбавлення волі

Основний контингент засуджених з цієї категорії справ – дільничні інспектори та працівники паспортної системи. Однією з причин виникнення цих злочинів, як вважала ВП, була відсутність належного контролю з боку керівництва за роботою підзвітних осіб, які мали доступ до грошей та інших цінностей, беззвітність у роботі, відсутність ревізій або виняткова поверховість тих, хто ревізує [8, арк. 75–76].

У Кримінальному кодексі УСРР 1927 року кримінальна відповідальність за посадові (службові) злочини була передбачена в Главі III. Згідно зі ст. 109 КК *зловживанням владою або службовим становищем* визнавалися такі дії службової особи, які вона могла вчинити винятково завдяки своєму службовому становищу і які не були викликаними міркуваннями службової необхідності, мали своїм наслідком явне порушення правильної роботи установи чи підприємства або заподіяли йому майнову шкоду, або спричинили за собою порушення громадського порядку або охоронюваних законами прав та інтересів окремих громадян, якщо ці дії вчинялися посадовою особою систематично або з міркувань корисливих, або іншої особистої зацікавленості, або хоча б і не спричинили, але завідомо для посадової особи могли спричинити за собою тяжкі наслідки. За це передбачалося позбавлення волі з суворою ізоляцією на строк не менше шести місяців. Згідно зі ст. 110 КК *перевищенням влади або службових повноважень* вважалося учинення дій, які явно виходять за межі прав і повноважень, наданих законом, і здійснюються згідно з ознаками, вказаними у попередній статті. Це діяння тягнуло за собою таку ж санкцію, як і попередня стаття. Якщо ж перевищення влади чи повноважень супроводжувалося насильством, застосуванням зброї або болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями, то була передбачена та ж санкція, але у виняткових випадках міг бути застосований навіть розстріл. У ст. 112 КК була зафіксована норма, що передбачала відповідальність *за зловживання владою, перевищення або бездіяльність влади і недбале ставлення до службових обов'язків*, якщо в результаті їх настав розвал керованого посадовою особою центрального апарату управління. Це діяння каралося позбавленням волі з суворою ізоляцією на строк не менше двох років, а при особливо обтяжуючих обставинах (корислива зацікавленість, підробки, розкрадання майна, хабарництво) – аж до розстрілу [16, ст. 132].

Якщо в цілому в Україні було зниження судимості за незаконні арешти у другій половині 1936 р., то у Харківській обл. спостерігалось збільшення на 75 %. Це, як вважала ВП, було пов'язано з посиленням боротьби з цим явищем.

Дільничний інспектор Коломакського району Жолнович заарештував без санкції прокурора гр. Тимченка, який повісився у камері. Був засуджений на 1 рік і 6 місяців позбавлення волі.

Начальник 2-го відділення РСМ м. Макіївка Микола Самодай та уповноважений КРО Левченко незаконно заарештували та утримували в нелегальній камері робітника Попова, який повісився. Левченко отримав 2 роки ув'язнення, а Самодай – 1 рік примусових робіт з вирахуванням 10 % із зарплати.

Уповноважений розшуку Мерефянського РВМ Осіпов у жовтні 1935 р. затримав гр. Малишкіна, а у лютому 1936 р. – гр. Соколова для оформлення їм адмінвисилки; справи ці загубив, і Малишкін утримувався без санкції прокурора до 15 квітня 1936 р., а Соколов до 25 травня цього ж року. Крім того, у ході розслідування було виявлено ще 8 осіб, які утримувалися у в'язниці з 4 до 19 березня 1936 р., справи їхні були загублені, а вони утримувалися до травня-червня 1936 р. Осіпов був засуджений на 2 роки і 6 місяців позбавлення волі.

Дільничний інспектор 7-го відділення РСМ м. Харкова Баєв у ніч з 27 на 28 квітня 1936 р. посадив у підвал Новоселицького клубу трьох громадян. Серед них були гр. Примак, затриманий за відсутність світла на вуличному ліхтарі біля його будинку(!); Тимченко – як нетверезий, Беляєв – за хуліганство. Вранці вони були випущені. Баєв був засуджений до 2-х років умовно. Протест ВП був залишений без задоволення ВК Верховного суду.

Велика кількість справ за незаконні арешти вирішувалася у дисциплінарному порядку. Незаконне утримання під вартою продовжувалося незначний час – 1–3 дні, після цього оформлювалося санкцією прокурора, тому більшість справ була припинена у кримінальному провадженні. Прокуратура констатувала слабку роль у боротьбі з цими порушеннями керівництва та політапарату [8, арк. 77–78].

У цьому виді злочинів Харківська обл. дала збільшення у другій половині 1936 р. на 50 %, а Одеська – на 80 %. Збільшення судимості, як вважала прокуратура, – не збільшення цього виду злочину, а посилення боротьби з цим явищем. Разом з тим, існування цього явища пояснювалося і недоліками у виховній роботі [8, арк. 79–80].

Щодо такого виду злочину, як побиття та незаконне застосування зброї – найгірші показники були по Харківській обл., адже вона дала майже половину судимості по республіці. Основний контингент засуджених з цієї категорії справ – дільничні інспектори, помічники уповноважених, уповноважені розшуку. Кількість засуджених за побиття скоротилася у 1936 р., порівняно з 1935, на 75,9 %. У 1935 р. 83 % побиття відбувалося у службовій обстановці, а у 1936 р. – 43 %, де головними були не службові, а особисті інтереси [8, арк. 181].

Таблиця 4

Кількість засуджених за побиття у 1935 і 1936 рр. [8, арк. 182]

Обставини побиття	Кількість засуджених	
	1935 р.	1936 р.
При допитах	29	3
При затриманні	50	7
Побиття затриманих	17	2
Інші випадки побиття	20	16
Всього	116	28

За злочини, пов'язані з убивствами, була засуджена 31 особа, за нанесення каліцтва – 8. При цьому було убито 23 особи, поранено 9. Найбільша кількість засуджених за вбивство – у Харківській обл. – 12 або 39 %, далі – Одеській – 7 або 22,6 %. Осіб начальницького складу за вбивство засуджено 19, або 61,3 %,

рядових – 12 або 38,7 %. Уже згадуваний вище військовий прокурор Гомеров вважав, що заходи кримінального покарання за ці злочини були досить суворими, оскільки 7 осіб були засуджені на 10 років, 12 – від 5 до 10 років, проте його думка не здається нам достатньо переконливою.

Міліціонер 1-го відділення Єнакієвської міськмліції Гладков уночі, перебуваючи у нетверезому стані, погрожував громадянам зброєю. Наряд, надісланий для його затримання, не відібрав у нього зброї, у результаті він убив громадянина Можаровського. Після того, як наряд з переляку розбігся, застрелив ще одного громадянина – Колесникова. Гладков був засуджений до 10 років ув'язнення [8, арк. 176–178].

Групова справа по Харківській обл.: начальник Семенівського РВМ Орлов, уповноважений розшуку Уманець – всього 5 осіб. Установлено, що ними була організована провокація на крадіжку, використовувалися недопустимі методи агентурної роботи (таємному співробітнику давалося завдання спровокувати крадіжку), мало місце незаконне застосування зброї, що супроводжувалося убивством 2-х осіб у засаді, причому убивство було заздалегідь сплановане, підозрюваних осіб заманили в поле, де застрелили, але вони фактично ніякого стосунку до крадіжки не мали (вбита була дружина підозрюваного, яка прийшла замість нього). Це відбувалося у серпні 1934 р. Орлов та Уманець були засуджені до 10 років ув'язнення кожен.

Міліціонер Київського ВРДР Золотарьов, щоб позбутися сплати аліментів гр. Гардіній, яка була на 4-му місяці вагітності, заманив її в ліс і задушив. Був засуджений до 10 років позбавлення волі.

Щодо засуджених за порушення караульної служби, то у другій половині 1936 р. відзначалося зменшення їхньої кількості на 48 %, а у таких областях, як Донецька та Харківська – зовсім не було. Всього було засуджено 29 осіб. Як правило, це було пов'язано з утечами заарештованих. Утеч було 23, а втікло 39 осіб (у 1935 р. – 149) [8, арк. 189–190].

Пияцтво супроводжувалося іншими тяжкими наслідками.

Таблиця 5

Вчинено злочинів у стані сп'яніння [8, арк. 193]

Види злочинів	Вчинено злочинів у стані сп'яніння		
	1936		1935
	Число засуджених	% до загального числа за даний злочин	Число засуджених
Втрата зброї	6	50	22
Зловживання владою, недбалість у службі	9	14,1	55
Хуліганство і дискредитація	34	100	18
Розтрата	2	5	2
Отримання хабаря	4	26,6	1
Порушення правил караульної служби	2	7	3
Самовільне залишення частини	–	–	2
Опір, образа начальників	–	–	3
Інші злочини	1	–	1
Всього	58	23	107

Отже, у стані сп'яніння було вчинено тяжкі злочини. Лише засудженими за хуліганство було вбито у стані сп'яніння 6 осіб і 2 важко поранені.

Міліціонери Печенізького РВМ Харківської обл. Ісечко і Бистрицький, отримавши завдання від начальника РВМ затримати гр. Мовчана, зайшли до нього на квартиру, де напилися, чим скористався Мовчан і утік. Були засуджені до 1 року позбавлення волі.

Міліціонер Груньського РВМ Гусаков пиячив на квартирі свого товариша міліціонера Рідкокаші, вчинив дебош, вистрілив з револьвера і поранив господарку квартири. Був засуджений на 3 роки і 6 місяців ув'язнення.

Дільничний інспектор 4-го відділення РСМ м. Харкова Сулима, напившись на квартирі у громадянина, якого він допитував, застрелив його. Був засуджений на 10 років позбавлення волі.

Міліціонер Миргородського РВМ Пещенко напився на квартирі свого брата, повертаючись на службу, загубив револьвер системи “наган”, засуджений до двох років ув'язнення [8, арк. 80]. Усього було втрачено та вкрадено за 1936 р. 30 револьверів і 1270 патронів.

У 1936 р. 10 працівників міліції засуджено за зґвалтування та примушування жінок до статевого зв'язку. Серед них – 1 начальник райміліції, 1 начальник паспортного столу, 1 помічник начальника паспортного столу, 1 помічник уповноваженого КРО, 3 дільничних інспектори, 1 паспортист, 2 міліціонери. За зґвалтування було засуджено 3 осіб, за примушування жінок до статевого зв'язку – 7.

Дільничний інспектор Талалівського РВМ Чернігівської обл. при виконанні службових обов'язків (?) зґвалтував та розбестив малолітню Віру Медведеву. Був засуджений до 8 років позбавлення волі.

Помічник уповноваженого КРО Полонського РВМ Вінницької обл. Коропов у приміщенні сільради зґвалтував ним же затриману гр. Барабаш. Був засуджений до 3 років ув'язнення.

Начальник Теофіпольського РВМ Вінницької обл. Бурба-Бурбаков примушував залежних від нього по службі жінок вступати з ним у статевий зв'язок. Був засуджений до 4 років позбавлення волі.

Міліціонер Дергачівського РВМ Харківської обл. Качан у стані алкогольного сп'яніння шляхом погроз примусив до статевого зв'язку гр. Романенкову. Був засуджений до 4 років ув'язнення.

Помічник начальника паспортного столу 6-го відділення Харківської міськміліції Лихолоб у 1935 р., спеціально затягуючи вирішення паспортних питань, примусив до статевого зв'язку гр. Дерезузову та примушував до цього гр. Слюсар та Березовську. Був засуджений до 3 років позбавлення волі [8, арк. 184–185].

За хуліганство у 1936 р. засуджено 34 особи. Усі ці злочини, як уже вказувалося, були здійснені у стані алкогольного сп'яніння. Так, наприклад, міліціонер Опішнянського РВМ, тоді Харківської обл., Мандрика, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, безладно стріляв з гвинтівки, затримав одного колгоспника і знущався над ним. Був засуджений на 2 роки і 6 місяців ув'язнення [8, арк. 192].

Особливими інспекціями за 1936 р. було порушено 757 кримінальних справ, з них припинено 364, в т.ч. за відсутністю складу злочину – 76, за малозначимістю

– 288, тобто безпідставно порушувалися справи у великій кількості. Якість розслідування особливими інспекціями була дуже незадовільною, як вважала Військова прокуратура. Строки розслідування були досить значні, особливо у справах про розтрата [8, арк. 81–82]. Очевидно, така оцінка була пов'язана з певним суперництвом між цими двома органами: прокуратурою та особливими інспекціями, які належали до різних відомств.

По Донецькій обл. справа діловода Компаніївського РВМ Рермака за обвинуваченням у присвоєнні та розтраті розслідувалася протягом 156 днів, двічі поверталася для дорозслідування та проведення експертизи. Дільничний інспектор Олександрівського РВМ Київської обл. Колесніченко напився, побив колгоспницю – п'ятисотенницю Осадчу – слідство тривало 7 місяців. Справи поверталися через невірну кваліфікацію та неповноту розслідування матеріалів.

Таблиця 6

Строки засуджених працівників міліції [8, арк. 84]

До 1 року	Від 1 до 3-х років	Від 3-х до 5 років	Більше 5 років	Вища міра
38	118	34	24	–

Як бачимо, з усіх наведених вище матеріалів, основним заходом у політиці ВП було позбавлення волі.

За 1936 р. – 42 випадки самогубства та замахів на самогубство. У Донецькій обл. – 18, Київській та Чернігівській – по 10. Найменше – у Дніпропетровській обл.

Зокрема: 08.01.1936 покінчив життя самогубством ст. міліціонер ДЗС Володченко. (Область у документі не вказано – Авт.). Точну причину самогубства встановити не вдалося, але відомо, що він був одружений втретє, з дружиною знаходився в поганих стосунках, називав її не інакше, як “зараза”. 09.04.1936 дільничний інспектор Краснопільського РВМ (тоді Харківської обл.) Уваров пострілом із нагана поранив у м'якоть руки гр. Наталю Дзюбан, до якої залищався, а наступним пострілом покінчив життя самогубством. Установлено, що він не мав успіху у своїх залищаннях до Дзюбан, приревнував її у стані сп'яніння і тому застрелився [8, арк. 85–86].

У чому ж були причини злочинності у міліції в цей період? На наш погляд, вони мали політичні, соціально-економічні, культурологічні та психологічні аспекти. До політичних слід віднести те, що сама радянська держава була злочинною по суті і проводила злочинну політику щодо власного народу. Згадаємо лише Голодомор, ліквідацію заможного прошарку селян (“розкуркулювання”) тощо. З початку 1930-х рр. також почалося посилення тоталітарного режиму в СРСР, значно активізувалася його репресивна складова і це не могло не вплинути на стан злочинності в міліції.

До соціально-економічних аспектів, які впливали на вказану ситуацію, відносимо низький рівень життя населення. У першій половині 1930-х рр. ще існувала карткова система розподілу основних продуктів харчування і непродовольчих товарів. На хліб вона була введена в СРСР у 1929 р., а у січні 1931 р. і на основні продукти харчування і непродовольчі товари. Лише 1 січня 1935 р. скасували

картки на хліб, а 1 жовтня – на інші продукти, слідом за ними – і на промтовари [17, с. 95], тобто вони існували упродовж більшості місяців 1935 р. Нові ціни були значно вищими, ніж ті, за якими раніше можна було купити хліб, що розподілявся за картками. У грудні 1934 р. Москва стала свідком небувалого видовища: вулицями пройшли “ковбасні марші”, під час яких різні сорти “мікоянівської ковбаси” несли нарівні з червоними стягами як символ соціалістичної заможності [18, с. 70]. До цього слід додати, що заробітна плата міліціонерів залишалася достатньо низькою. Ось як нарком внутрішніх справ СРСР Г.Г. Ягода доповідав Й.В. Сталіну про ситуацію з матеріальним забезпеченням міліції у 1934 р.: “Матеріальне становище міліції таке, що не дає можливості відібрати й закріпити кадри ні рядового, ні начальницького складу. Немає зацікавленості міліціонера й начскладу в службі у міліції. Середня ставка міліціонера – 80 рублів, тоді як середня ставка промислового робітника – 126 рублів. Продовольче постачання значної частини міліції здійснюється по 2-й категорії (72 000 осіб); 2/3 міліціонерів зовсім не одержують м’ясожирових пайків” [19, с. 9]. Усе це стимулювало переважання корисливих злочинів серед усіх інших, учинених працівниками міліції.

Культурологічний аспект цього явища пов’язаний із низьким рівнем загальної культури та освіти у міліції. Навіть дещо пізніше, у 1940 р., нижчу освіту серед працівників міліції мали 83,9 % від усього складу, а малограмотними були 4,4 %; серед рядового та молодшого начскладу – відповідно 88,5 % і 10,1 % [20, с. 223], тобто 98,6 % цієї категорії міліціонерів, на яку якраз і припадав найбільший відсоток учинення злочинів, мали низький рівень освіти.

Психологічні аспекти полягли у тому, що чимало працівників міліції бачили себе частиною влади, а значить – недоторканими і безкарними, думаючи, що вони стоять над іншими і їм дозволено більше.

Отже, злочинність серед працівників міліції у середині 1930-х років була досить значною, що пояснювалося цілим комплексом причин політичного, соціально-економічного, освітньо-культурного та психологічного характеру. Кількість злочинів у 1935 р. була набагато більшою, ніж у 1936 р., і це пов’язано з реорганізацією ОДПУ в НКВС та приходом Г.Г. Ягоди до влади у цьому відомстві. Серед видів злочинів переважали корисливі, а серед їхніх фігурантів – працівники паспортних столів. Головними особами, що скоювали інші злочини, були дільничні інспектори та уповноважені карного розшуку. Злочинність мала відмінності за кількістю вчинених злочинів і серед областей. Тут першими серед інших були Харківська та Одеська. Суттєвим чинником, який впливав на злочинність працівників міліції, було пияцтво. Цей фактор домінував при здійсненні таких злочинів, що кваліфікувалися як хуліганство. Як свідчать дані Військової прокуратури, міліціонери вчиняли і тяжкі злочини: убивства, зґвалтування. Щодо строків засуджених міліціонерів, то найчастіше це термін від 1 до 3 років. До вищої міри покарання за цей період не було засуджено нікого з міліціонерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В Україні щороку фіксують близько 700 злочинів і правопорушень серед копів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3092952-v-ukraini-soroku-fixsuut-blizko-700-zlociniv-i-pravoporusen-sered-kopiv.html> (дата звернення: 15.03.2022).

© Yarmysh Oleksandr, Hrechenko Volodymyr, 2022

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2022.1\(55\).4](https://doi.org/10.36486/np.2022.1(55).4)

Issue 1(55) 2022

<http://naukaipravoohorona.com/>

2. Усенко І.Б., Мироненко О.М., Чехович В.А. та ін. Правова ідеологія і право України на етапі становлення тоталітарного режиму (1929–1941) / за ред. О.М. Мироненка, І.Б. Усенка. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.
3. Соловей Д.Ю. Еволюція законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) (1919–1959 рр.): дис... канд. юрид. наук (доктора філософії). Київ, 2017. 233 с.
4. Бандурка О.М., Греченко В.А. Міліція в Україні в період посилення тоталітарного режиму (1931–1941 рр.): історико-правове дослідження: монографія. Харків: Золота миля; Панов, 2020. 444 с.
5. Бандурка О.М., Греченко В.А. Міліція Української РСР у 1936 р.: що потрібно знати, врахувати, уникнути. *Європейські перспективи*. 2020. № 2. С. 5–10.
6. Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Діяльність міліції УСРР у 1935 році. *Наука і правоохорона*. 2021. № 1. С. 17–31.
7. Ярмиш О.Н., Греченко В.А. Службові злочини в міліції Української Радянської Соціалістичної Республіки в 1937 році та протидія їм. *Історико-правовий часопис*. 2021. № 2 (17). С. 33–41.
8. Галузевий державний архів СБУ (ГДА СБУ). Ф. 16. Спр. 209. Арк. 118–193.
9. Ягода Генріх Генріхович. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0_%D0%93%D0%B5%D0%BD%D1%80%D1%96%D1%85_%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (дата звернення: 15.03.2022).
10. Об охране имущества государственных предприятий, колхозов и кооперации и укреплении общественной (социалистической) собственности: постановление ЦИК и СНК СССР от 7.08.1932 г. *СЗ СССР*. 1932. №. 62. Ст. 360.
11. Таймасов Р.Н. Правовое регулирование борьбы с бандитизмом в Советском государстве 1917–1958 гг. (историко-правовое исследование): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 2011. С. 12, 13.
12. Положение о преступлениях государственных (контрреволюционных и особо для Союза ССР опасных преступлениях против порядка управления: постановление ЦИК ССР от 25 февраля 1927 г. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_3204.htm (дата звернення: 15.03.2022).
13. О дополнении Положения о преступлениях государственных (контрреволюционных и особо для Союза ССР опасных преступлениях против порядка управления) статьями об измене Родине: постановление ЦИК СССР от 8 июня 1934 г. *СЗ СССР*. 1934. № 33. Ст. 255.
14. Нікольський В.М. Репресивна діяльність органів державної безпеки СРСР в Україні (кінець 1920-х–1950-ті рр.). Історико-статистичне дослідження: моногр. Донецьк: Донецький нац. ун-т, 2003. 624 с.
15. Возвращение имени и чести: очерки, воспоминания, информ. и справоч. материалы / ред.-сост.: В.В. Михайличенко; редкол.: Л.И. Дайнеко (пред.), Н.Н. Гупан, А.А. Деняк и др.; Луганск. обл. редкол. кн. “Реабилитированы историей”. Луганск, 1995. 288 с.
16. Кримінальний кодекс УСРР: прийнятий 1 липня 1927 р. *Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України (ЗУ УСРР)*. 1927. № 26–27. Ст. 132.
17. Дэвис Р.У., Хлевнюк О.В. Отмена карточной системы в СССР (1934–1935 годы). *Отечественная история*. 1999. № 5. С. 87–108.
18. Общество и власть: 1930-е годы. Повествование в документах. М.: РОССПЭН, 1998. 352 с.
19. Греченко В.А. Правове та матеріальне становище працівників міліції на початку 1930-х рр. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2020. Вип. № 1 (67). Т. 1. С. 6–11.
20. Кожевина М.А. Милицейское образование в Советской России: организация и правовое регулирование (1918–1991): дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.01. – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве. М., 2005. 416 с.

REFERENCES

1. V Ukraini shchoroku fiksuiut blyzko 700 zlochyniv i pravoporushen sered kopiv (2020). “In Ukraine, about 700 crimes and offenses are recorded among cops every year”. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3092952-v-ukraini-soroku-fiksuiut-blyzko-700-zlociniv-i-pravoporushen-sered-kopiv.html> (Date of Application: 15.03.2022) [in Ukrainian].

2. *Usenko I.B., Myronenko O.M., Chekhovych V.A., ta in.* (2001) Pravova ideolohiia i pravo Ukrainy na etapi stanovlennia totalitarnoho rezhymu (1929–1941). “Legal ideology and law of Ukraine at the stage of formation of the totalitarian regime (1929–1941)”. For ed. O.M. Myronenka, I.B. Usenka. K.: Institute of State and Law. V.M. Koretsky NAS of Ukraine. 220 p. [in Ukrainian].
3. *Solovei D.Yu.* (2017) Evolyutsiia zakonodavstva pro kryminalnu vidpovidalnist USRR (URSР) (1919–1959 rr.). Diss. Cand. Of Juridical Sciences 12.00.01.(081 – Pravo). “Evolution of the legislation on criminal responsibility of the USSR (USSR) (1919–1959)”. Kyiv. 233 p. [in Ukrainian].
4. *Bandurka O.M., Hrechenko V.A.* (2020) Militsiia v Ukraini v period posylnennia totalitarnoho rezhymu (1931–1941 rr.): istoryko-pravove doslidzhennia. “Militia in Ukraine during the strengthening of the totalitarian regime (1931–1941): historical and legal research”: monograph. Kharkiv: Zolota mylia; Panov, 444 p. [in Ukrainian].
5. *Bandurka O.M., Hrechenko V.A.* (2020) Militsiia Ukrainiskoi RSR u 1936 r.: shcho potribno znaty, vrakhuvaty, unyknyty. “Militia of the Ukrainian SSR in 1936: what you need to know, take into account, avoid”. European perspectives, No. 2. P. 5–10 [in Ukrainian].
6. *Hrechenko V.A., Yarmysh O.N.* (2021) Diialnist militsii USRR u 1935 rotsi. “Activities of the USSR militia in 1935”. Nauka i pravookhorona. No. 1. P. 17–31 [in Ukrainian].
7. *Yarmysh O.N., Hrechenko V.A.* (2021) Sluzhbovi zlochyyny v militsii Ukrainiskoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respubliky v 1937 rotsi ta protydiia yim. “Official crimes in the militia of the Ukrainian Soviet Socialist Republic in 1937 and counteraction to them”. Istoryko-pravovy chasopys. No. 2 (17). P. 33–41 [in Ukrainian].
8. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy (HDA SBU). “Sectoral state archive of the Security Service of Ukraine (GDA SBU)”. F. 9. Spr. 209. Ark. 118–193 [in Ukrainian].
9. *Yahoda Henrikh Henrikhovych.* (2022). “Yahoda Henrikh Henrikhovych”. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0_%D0%93%D0%B5%D0%BD%D1%80%D1%96%D1%85_%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87. (Date of Application: 15.03.2022) [in Ukrainian].
10. Ob okhrane imushchestva gosudarstvennykh predpriatii, kolkhozov i kooperatsii i ukrepleni obshchestvennoi (sotsialisticheskoi) sobstvennosti: postanovlieniie TSIK i SNK SSSR ot 7.08.1932 g. (1932). “On the protection of property of state enterprises, collective farms and cooperation and strengthening of public (socialist) property”. SZ SSSR. 1932. No. 62. 360 p. [In Russian].
11. *Taimasov R.N.* (2011) Pravovoie rehulirovaniie borby s banditizmom v Sovietskome gosudarstvie 1917–1958 gg. (istoriko-pravovoie issliedovaniie). “Legal regulation of the fight against banditry in the Soviet state in 1917–1958 (historical and legal research)”: author. diss. Cand. Legal Sciences. M., P. 12–13 [in Russian].
12. Polozheniie “O prestupleniakh gosudarstvennykh (kontrevoliutsionnykh i osobo dlia Soiuzu SSR opasnykh prestupleniakh protiv poriadka upravleniia”. “Regulation “On state crimes (counter-revolutionary and especially for the USSR dangerous crimes against the order of government”): Decree of the Central Executive Committee of the SSR of February 25, 1927. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_3204.htm. (Date of Application: 15.03.2022) [in Russian].
13. O dopolnenii Polozheniia “O prestupleniakh gosudarstvennykh (kontrevoliutsionnykh i osobo dlia Soiuzu SSR opasnykh prestupleniakh protiv poriadka upravleniia) statiami ob izmene Rodinie. “On the addition of the Regulation “On state crimes (counterrevolutionary and especially for the USSR dangerous crimes against the order of administration) articles on treason to the Motherland”. SZ SSSR. No. 33. Art. 255 [in Russian].
14. *Nikolskyi V.M.* (2003) Represyivna diialnist orhaniv derzhavnoi bezpeky SRSR v Ukraini (kintsia 1920-kh–1950-ti rr.). “Repressive activities of state bodies security of the USSR in Ukraine (late 1920s–1950s). Historical and statistical research: monograph”. Donetsk: Donetskyyi natsionalnyi universitet. 624 p. [in Ukrainian].
15. Vozvrashcheniie imeni i chiesti: ocherki, vospominaniia, inform. i spravoch. Materialy (1995). V.V. Mikhaylichenko; redkol.: L.I. Daineko (pred.), N.N. Gupan, A.A. Deniak i dr.; Lugansk. obl. redkol. kn. “Reabilitirovani istoriiei”. “Return of name and honor: essays, memoirs, inform. and reference materials”. Luhansk, 288 p. [in Russian].
16. Kryminalnyi kodeks USRR: pryiniaty 1 lypnia 1927 r. (1927). “Criminal Code of the USSR”. Collection of legalizations and orders of the workers’ and peasants’ government of Ukraine (ZU Ukrainian SSR). No. 26–27. Art. 132 [in Ukrainian].

17. *Devis R.U., Khlevniuk O.V.* (1999) Otmiena kartochnoi sistemy v SSSR (1934–1935 gody). “Cancellation of the rationing system in the USSR (1934–1935)”. *Otechestvennaya istoriya*. No. 5. P. 87–108 [in Russian].

18. *Obshchestvo i vlast: 1930-ie gody. Povestvovaniie v dokumentakh.* (1998). “Society and government: 1930 s. Narration in documents”. M.: ROSSPEN. 352 p. [in Russian].

19. *Hrechenko V.A.* (2020). Pravove ta materialne stanovyshe pratsivnykiv militsii na pochatku 1930-kh rr. “Legal and financial position of militia officers in the early 1930 s”. *State and regions*. Series: Pravo. Iss. No.1. (67). Vol. 1. P. 6–11 [in Ukrainian].

20. *Kozhevina M.A.* (2005). Militseiskoe obrazovaniie v Sovetskoii Rossii: organizatsiia i pravovoe regulirovaniie (1918–1991). “Militia education in Soviet Russia: organization and legal regulation (1918–1991)”: dis... Doct. Jurid. Scies: spec. 12.00.01. – theory and history of law and the state; history of doctrines of law and the state. M. 416 p. [in Russian].

UDC 343.9:[343.37+343.55](477)”193”

Yarmysh Oleksandr,

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Leading Researcher,
Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences
of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, State Research Institute
MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-4811-4520

Hrechenko Volodymyr,

Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department,
Honored Education Worker of Ukraine, Kharkiv National University
of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-6046-0178

CRIME IN THE MILITIA OF THE USSR IN THE MID-1930s: MAIN ASPECTS

For the first time in historical and legal science, the authors analyzed the main aspects of crime in the police in the mid-1930s – previously this issue had not been studied. The number of crimes committed by militia officers during this period was quite significant. Among the NKVD units, the militia had the largest convictions – 31 % of the total number of convicts. Of all the convicts convicted in 1936, there were 122 privates, or 49 %, and 125 or 51 % of officers. The crime in the militia was caused by a range of reasons, including political, socio-economic and psychological. The political ones were connected with the criminal and repressive nature of the Soviet state itself; socio-economic – with a fairly low standard of living in the state, which was the basis for the commission of mercenary crimes. Psychological reasons are explained by the fact that some militia officers feeling her belonging to the government, they considered her position “above the law”. The crime was also linked to the low level of culture and education of militia officers. Types of crimes in the militia were diverse, but dominated by selfish (embezzlement, bribery with extortion, useful forgery, destruction of cases). They were carried out mainly by employees of passport desks. Among the commissioners of criminal investigation and district inspectors there were other crimes: beatings during interrogations, illegal use of weapons, drunkenness and discrediting, illegal arrests, murders. “Counter-revolutionary crimes” stood out in a separate category, to which the attention of the prosecutor’s office and

courts has significantly increased in recent years. The crime rate among militia officers in 1936 was almost three times lower than in 1935. As for the terms of convicted militia officers, it was most often from 1 to 3 years. No one was sentenced to the highest degree of social protection among militia officers during this period.

Keywords: Ukraine, 1935-1936, NKVS, militia, crimes.

Отримано 11.04.2022